

Utbildningsinspektion i Domnarvets skola och Medvåga skola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Domnarvets skola	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	559
Skolbarnsomsorg	151
Förskoleklass	39

Medvåga skola	Antal barn/elever/studerande
Skolbarnsomsorg	46
Grundskola	38
Förskoleklass	4

Totalt Domnarvets skolor	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	597
Skolbarnsomsorg	197
Förskoleklass	43

Utbildningen vid Domnarvets skolor omfattar Domnarvets skola och Medvåga skola samt förskolorna Hönsarvsgården och Björkbacken. Vid Domnarvets skola bedrivs verksamhet i förskoleklass, årskurs 1 – 9 och vid Medvåga skola från förskoleklass samt årskurs 1 – 3. Vid de båda enheterna finns även skolbarnsomsorg. Domnarvets skolor tillhör Tuna skolområde.

Skolornas ledning består av en rektor som har det övergripande ansvaret för all verksamhet samt två biträdande rektorer. En av de biträdande rektorerna ansvarar för förskolan, den andra för förskoleklass samt årskurs 1 – 3 och skolbarnsomsorg. Rektor har dessutom ansvar för årskurs 4 -9.

Domnarvets skolor deltar i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan (SFS 1999:903). För deltagande skolor innebär försöksverksamheten en fullständig befrielse från den nationella timplanens indelning i tid per ämne eller ämnesgrupp.

Domnarvets skola ligger vid Dalälvens västra strand i en bebyggelse som består av både enfamiljs- och flerfamiljshus. Skolan har anor från 1903, men om- och tillbyggnader har skett varav den senaste mellan 2000 – 2002. Verksamheten bedrivs nu i tre skolhus: Masugnen, Hyttan och Lågan - namn som är förknippade med det lokala näringslivet. På skolan finns även en paviljong som inrymmer verksamhet för två klasser i årskurs 4.

På Domnarvets skola är elever och personal indelade i nio arbetslag med en arbetslagsledare som länk mellan arbetslaget och skolledningen. Arbetslagsledarna ingår i skolans ledningsgrupp.

Medvåga skola ligger tre kilometer norr om Domnarvets skola i en bebyggelse som till stor del består av villor, men även inslag av flerfamiljshus finns. Skolan

startade 1995 och omfattar, som tidigare nämnts, förskoleklass samt två åldersintegrerade klasser. I skolans lokaler inryms även förskoleverksamhet. Personal och elever utgör ett arbetslag och en av de biträdande rektorerna fyller även funktionen som "arbetslagsledare".

Genomförandet av inspektionen i Domnarvets och Medväga skolor

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för Domnarvets skola har bestått av undervisningsråden Gunnel Eriksson och Per-Olof Artberg. Det inspektörsteam som ansvarat för Medväga skola har bestått av undervisningsråden Gunnel Eriksson och Anna Bergstedt-Nordqvist. Besök i Domnarvets skola genomfördes den 18-19 mars och i Medväga skola den 6 april 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Domnarvets och Medväga skolor, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Domnarvets skola genomfördes formella intervjuer med skolledning, urval av lärare, elever och föräldrar. Lektioner i många klasser besöktes. Under besöket fördes också samtal med specialpedagoger, skolsköterska och kurator.

I Medväga skola genomfördes formella intervjuer med biträdande rektor, urval av lärare, elever och föräldrar. Lektioner i samtliga klasser besöktes.

Spontana samtal fördes vid båda skolorna med både lärare och elever.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Grundläggande demokratiska värderingar

Klassråden på Domnarvets skola engagerar eleverna. För vissa av klasserna finns stående punkter på dagordningen och eleverna uttrycker sina åsikter under demokratiska mötesformer. I en del klasser utses ordförande och sekreterare och på så vis inskolos eleverna i mötesteknik. Eleverna klargör nästa steg i den demokratiska processen, elevrådet, och hur man som representant där framför klassens synpunkter. Efter genomfört elevrådsmöte återförs resultaten av sammanträdet till den egna klassen. Elevrådet för årskurs 6 - 9 vid Domnarvets skola upplever att rådet inte fungerar tillfredsställande dels beroende på att representationen från klasserna varierar, dels för att skolledningen tar för mycket tid i anspråk för information. Möjligheterna till inflytande upplevs av elevrådet som begränsat.

På Medvåga skola finns inga formella klassråd. Eftersom skolan är liten samlas alla elever till storsamling en gång per vecka. Vid dessa tillfällen får alla möjlighet att göra sin stämman hörd och barnen delas ibland upp i mindre diskussionsgrupper. Storsamlingen har enats om att införa en språkgrupp och till den får man gå om man använder svordomar eller andra fula ord. Samma spelregler gäller för både elever och lärare. När man är i språkgruppen får man skriva att man inte tänker använda olämpliga ord ett visst antal gånger – en åtgärd som bestämts vid storsamlingen. Både elever och lärare bekräftar att även vuxna har fått gå till språkgruppen. Föräldrarna uttalar sin uppskattning över att skolan på detta sätt stävjar ett olämpligt språkbruk. Storsamlingen ersätter både klass- och elevråd.

Ansvarstagande

Eleverna vid Domnarvets skola tar ansvar för den fysiska miljön. Det syns nästan inga spår av klotter eller annan skadegörelse. I skolans matsal ansvarar eleverna för att torka av borden. På Domnarvets skola tar de äldsta eleverna, med stöttning av skolvärdinnan, ansvar för elevcafeterian. På Medvåga skola äter eleverna i klassrummen och eleverna hjälper till på olika sätt vid dukning och hämtning av mat i köket. Precis som vid Domnarvets skola försöker eleverna att inte skräpa ner för att städningen inte skall bli så betungande.

Eleverna vid de båda skolorna tar, i de allra flesta fall, ansvar för sin utbildning och genomför sina arbetsuppgifter efter bästa förmåga.

Etiska förhållningssätt

Eleverna vid de båda skolorna är öppna och generösa i sitt sätt att bemöta andra och hjälper gärna en kamrat som behöver stöttas. Känslan av att någon skolkamrat känner sig utsatt för någon form av kränkning resulterar omedelbart i olika insatser från elevernas sida och intrycket är att eleverna är måna om varandra.

Trygghet och lust att lära

Inspektörerna har noterat att de allra flesta elever vid de inspekterade skolorna tar ett stort ansvar för lärandet. Glädjen och lusten att lära sig nya saker i olika ämnen finns tydligt hos eleverna även om intresset hos vissa elever kan svalna periodvis. Som en viktig grund för lärandet ligger att eleverna skall känna sig trygga och eleverna bekräftar den känslan. Samtidigt uppges från elevhåll vid Domnarvets skola att det finns elever som inte känner trygghet och att berörda elever därför stannat hemma från skolan.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elevernas demokratiska inflytande vid Domnarvets skola kan förbättras. Genom att förbehållslöst diskutera elevrådets roll kan skolan verka för att eleverna får ett inflytande över verksamheten. Elevernas formella inflytande inflytandet vid Medväga skola är av god kvalitet.

Vidare bedömer inspektörerna att flertalet elever vid Domnarvets skolor är trygga och känner en lust att lära. Eleverna har även utvecklat värderingar som ligger väl i linje med läroplanens mål.

Inspektörerna vill betona betydelsen av att kontinuerligt arbeta med värdegrundsfrågorna och att följa upp resultatet av detta arbete.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanernas mål att sträva mot

I Domnarvets skola känner eleverna i de olika årskurserna till kunskapsmålen och vet att det är mot dessa man skall arbeta samt att målen skall utvärderas. I de allra flesta klasserna har eleverna ett visst pensum som man skall arbeta med under veckan. Denna mängd arbete skrivs in som mål i en planeringsbok eller "målbok". Utvärderingen sker i slutet av arbetsveckan genom att eleverna skriver sina reflektioner och läraren ger skriftliga kommentarer till elevernas utvärdering. I de yngre årskurserna skickas boken hem och föräldrarna skriver sina

kommentarer. Detta sätt att arbeta ger hemmen kontinuerlig information om hur elevens utveckling sker och ökar föräldrarnas möjligheter att känna sig delaktiga.

Vid skolorna får de yngsta eleverna möjligheter att befästa lärandet genom de så kallade PA-passen, där praktiskt arbete kompletterar de mer teoretiska inslagen. Eleverna får tillfällen att arbeta både enskilt och tillsammans med andra.

Kunskaper relaterade till mål att sträva mot och att uppnå i årskurs 5, 9 samt delta-gande och genomströmning

Skolorna följer på ett systematiskt sätt elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik genom skolåren.

Resultaten från de nationella proven årskurs 5 läsåret 2002/03 visade att 78 procent nådde målen i svenska. Motsvarande siffra för engelska var 72 procent och i matematik 80 procent. Läsåret 2002/03 lämnade första årskullen elever vid Domnarvets skola årskurs 9. För dessa elever konstateras att slutresultaten var bättre än de förväntade resultaten enligt SALSA¹, både vad gäller andel elever som uppnått målen såväl som meritvärdet. I den ovan nämnda elevgruppen var meritvärdet 205 poäng och 92,5 procent av eleverna var behöriga till ett nationellt program. 82,1 procent av eleverna hade ett fullständigt grundskolebetyg. Elever med anpassad studiegång når målen i tillfredsställande utsträckning.

Skolorna följer elevernas kunskapsutveckling, men den systematiska uppföljning som sker i svenska, engelska och matematik saknas i de övriga ämnena. Utvecklingssamtalen är ett tillfälle där såväl elevens sociala som kunskapsmässiga utveckling behandlas.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att kunskapsresultaten vid Domnarvets skolor är av god kvalitet, men kan förbättras. Genom att på ett systematiskt sätt följa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen skapas goda möjligheter att nå en högre måluppfyllelse.

¹ Analysverktyget SALSA, Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser, ger kommuner och skolor möjlighet att bedöma skolors samlade betygsresultat i ett riksperspektiv. Genom att ta hänsyn till skolors elevsammansättning kan kommuner och skolor få en utgångspunkt för diskussion och analys av skolors förutsättningar, processer och resultat. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde", med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrarnas utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Samverkan i skolmiljön

Domnarvets skola har utformat trivselregler för att samspelet mellan alla skall fungera smidigt. Det finns två regler, varav den ena är den gyllene regeln och den andra handlar om aktsamhet för skolans miljö. Reglerna är allmänt uttryckta och i de olika arbetslagen pågår en kontinuerlig process för att bibringa eleverna dessa grundläggande värden. Arbetet är anpassat till den aktuella åldersgruppen och kan för de äldre eleverna omfatta diskussioner om relationer, händelser i världen och i Borlänge, främlingsfientlighet, kärlek, sex och samlevnad. Lärarna påpekar att dessa frågeställningar tas upp i det dagliga arbetet, men även vid mentorssamtalen. Varje arbetslag arbetar var för sig med värdegrundsfrågorna och gör ett bra arbete. Inspektörerna har dock noterat att det saknas en gemensam och enhetlig samsyn avseende värdegrunden vid Domnarvets skola, något som även bekräftas från lärarhåll. Lärarna säger att ”värdegrunden är inte den rödaste tråden på skolan” och eleverna tycker att ”reglerna behöver dammas av”. Vidare framhåller lärarna att det inte saknats initiativ från skolledningen i detta arbete, men att det aldrig ges tillräckligt med tid för att få till stånd en gemensam förankring. Föräldrar och elever uppger att de vill vara med i processen och för skolan återstår en utmaning att bygga en gemensam värdeplattform.

De grundregler som finns på Domnarvets skola gäller även på Medvåga skola. Genom de tidigare nämnda storsamlingarna i Medvåga skola vidareutvecklas det regelverk som skall gälla på enheten. När behov uppstår att förtydliga någon av dessa grundregler diskuterar eleverna detta tillsammans med lärarna. Beslut fattas i enlighet med majoritetsprincipen. Vid inspektionen kunde dock noteras skilda uppfattningar mellan elever och lärare om ett visst beslut var fattat eller inte.

Läroplanens intentioner är tydliga gällande skolans demokratiska fostran. I denna uppgift kan bland annat ingå att skapa formella fora för att eleverna skall lära sig demokratins spelregler. Som tidigare nämnts upplever medlemmarna i elevrådet vid Domnarvets skola att man inte känner sig delaktiga och att det därför inte längre finns intresse att delta.

Skolorna samverkar med föräldrar på olika sätt. Ett sådant tillfälle är utvecklingssamtalen och intervjuade föräldrar uttrycker sin uppskattning över hur dessa genomförs. De äldsta eleverna vid Domnarvets skola tycker att man som elev skulle kunna få ta ett större ansvar för att genomföra samtalen. Det skulle

kunna ske genom att eleven ”håller i trådarna” och att läraren kompletterar elevens redovisning. Samverkan med föräldrar sker även i andra sammanhang när olika händelser i skolan medför att kontakt tas med hemmen. Den formella samverkan genom skolrådet vid Domnarvets skola har dock inte fått full genomslagskraft. Skolrådet vid Medvåga skola vill vara ett stöd för lärarna och de känner delaktighet i skolans arbete. Någon av föräldrarna i skolrådet vid Medvåga skola deltar vid barn- och skolnämndens sammanträden och genom olika skrivelser har skolrådet lyckats få igenom sänkt hastighet vid skolan samt förbättrad belysning. De båda skolråden ansvarar även för olika trivselsbefrämjande aktiviteter.

Eleverna vid Domnarvets skola uppskattar de arbetspass där de arbetar efter egen planering. Pedagogernas engagemang för att stödja elevernas inflytande och ansvarstagande är stort. De äldsta elevernas planeringsböcker har omformats efter synpunkter som eleverna påtalat och i de utvärderingar som eleverna gör efter arbetsveckan märks en förfining i utvärderandet i takt med elevernas stigande ålder och mognad. Eleverna får feedback i den kommentar som läraren ger. Detta arbetssätt ger ny näring och stimulans för att eleverna ytterligare skall växa i sitt ansvarstagande. Det påbörjade arbetet kan vidareutvecklas och skolans pedagoger säger att de befinner sig i en utvecklingsfas. Nästa steg är att gå från kvantitativa till kvalitativa mål, där eleverna stegvis kan skolas in i att på egen hand föreslå moment som kan studeras för att komma till det aktuella målet. Även vid Medvåga skola möter eleverna lektionspass där de arbetar på egen hand och efter genomförd arbetsmängd utvärderar eleverna sina prestationer.

Arbetet mot kränkande behandling

Skolorna har ett gemensamt handlingsprogram mot mobbning och på Domnarvets skola finns en antimobbningsgrupp som har ett huvudansvar för att informera och stötta de olika arbetslagen. Den metod som tillämpas vid Domnarvets skolor följer Farstametodens² struktur med undantag för att skolorna kontakter föräldrar direkt när något inträffat. I handlingsprogrammet görs en distinktion mellan mobbning och kränkande behandling och programmet innehåller rutiner för hur skolan agerar vid kränkning respektive mobbning. I programmet saknas perspektivet vuxens kränkning av elev.

Det pågår ett omfattande förebyggande arbete mot kränkande behandling, men det är inte tydliggjort i programmet.

År 2002 genomförde landstinget i Dalarna en undersökning om elevernas trygghet. Domnarvets skola var den enhet i länet där eleverna var tryggast. Denna bild bekräftas vid inspektionen, även om det finns enskilda undantag. I samband med utvecklingssamtalen tas även trygghetsaspekten upp och både elever och föräldrar vid skolorna uppger att det är en trygg miljö. Genom att skolornas personal agerar direkt vid kränkningar märker eleverna att ett sådant beteende inte är acceptabelt.

² Metoden bygger på Anathol Pikas tidigare metoder mot mobbning, men skiljer sig i synsättet genom att den utsatta eleven är den viktigaste informationskällan. Metoden handlar om att skolan i första hand skall lösa problemen innan de uppstår.

På Domnarvets skola finns en skolvärdinna samt en fältfritidsassistent som arbetar aktivt för att skolmiljön skall upplevas trygg av alla elever. För att få trygghet på rasterna har elevrådet vid Domnarvets skola försökt att få till stånd en kamratstödjarverksamhet, men de upplever att de inte fått skolledningens stöd för detta. Vid Medvåga skola utses rastkompisar och under en vecka i taget har dessa ett extra ansvar för att se till att ingen far illa under rasterna och vid de båda skolorna finns vuxna ute tillsammans med eleverna.

Skolhälsovård och elevhälsa

Skolhälsovård anordnas och skolsköterskan får ibland också besök av elever med mer ”subtila åkommor”. Skolsköterskan ser vissa mönster i besöken och det är i första hand flickor som kommer. Vid ett tillfälle per vecka finns skolsköterskan på Medvåga skola.

Domnarvets skola har fått bidrag för att lära de yngre eleverna mer om hur kost och rörelse påverkar möjligheterna att må bra. En elevassistent vid Medvåga skola har i uppdrag att se hur verksamheten på ett bättre sätt kan arbeta hälsofrämjande. Som ytterligare ett led i det hälsofrämjande arbetet utvecklar Domnarvets skola en profil mot längdåkning, orientering och fotboll i samarbete med ortens föreningsliv. Andra satsningar som skolan genomför är lek- och rörelsegympa för yngre barn. Vårterminen 2003 genomförde skolhälsovården en livsstilsenkät i årskurs 8. Resultatet av denna visar att 23 procent av eleverna ligger i riskzonen och behöver bättra på sina levnadsvanor.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det arbete som bedrivs vid Domnarvets skola och Medvåga skola för en bra psykosocial och fysisk arbetsmiljö är av god kvalitet liksom skolornas arbete för att upptäcka och motverka kränkande behandling. Skolornas handlingsplan mot kränkningar bör kompletteras med perspektivet vuxens kränkning av elev.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lokala mål och innehåll

I Domnarvets skolor finns lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna. Dessa är till sin struktur inte utformade på ett enhetligt sätt och rektor uppger, precis som intervjuade lärare, att man behöver vidareutveckla de lokala bearbetningarna ytterligare. Genom skolornas deltagande i försöksverksamheten med utbildning utan timplan har en fokusering skett mot målen. I samband med att ett nytt arbetsområde inleds går lärarna vid Domnarvets skola igenom

målen. I de olika varianterna av loggböcker som eleverna använder planeras för en till två veckor i sänder. Dessa mål är, som tidigare nämnts, av kvantitativ karaktär. Eleverna utvärderar dessa mål efter det att tidsperioden är avslutad och läraren ger sin kommentar till elevens arbete. I de allra flesta fall tar eleven med loggboken hem och föräldrarna skriver sina synpunkter. Lärarna uppger att det är svårt att få eleverna att utvärdera kvalitativa mål. Genom att hela skolan använder sig av loggböcker ser lärarna stora möjligheter till en utveckling mot att stegvis, i takt med elevens mognad, gå mot de kvalitativa målen. För att lyckas med detta krävs dock en samordning mellan arbetslagen, som nästan genomgående är organiserade i årskursvis. Inspektörerna har även noterat att vissa elever inte klarar av att ta ett ansvar för det egna arbetet.

Vid Medvåga skola finns målen för svenska och matematik uppsatta i klassrummen. Lärarna uppger att man lagt ribban högre än de minikunskapskrav som Borlänge kommun fastslagit. Eleverna utvärderar sina arbeten, men använder inte samma enhetliga utvärderingssystem som vid Domnarvets skola.

Organisering av undervisningen och tidsanvändningen

Domnarvets skola är organiserad i nio arbetslag som i de flesta fall arbetar åldershomogent. Undantag är arbetslagen för de yngsta eleverna vid Domnarvets respektive Medvåga skolor där elever och personal arbetar i åldersblandade grupper. Vid de så kallade PA-passen, praktiskt arbete, finns fritidshemspersonalen med i arbetet och stöttar elevernas lärande. Elever och föräldrar uppskattar det pedagogiska arbetet vid Domnarvets skolor och anser att tiden, i de allra flesta fall, används på ett effektivt sätt.

Individanpassning/Individuell studieplanering och stöd

Arbetslagen har ett totalansvar för de elever som tillhör laget. För elever som får svårigheter i skolarbetet försöker laget först komma till rätta med detta. Det kan ske genom att man prövar olika åtgärder för att lösa den svårighet som eleven har, men det kan också innebära att lärarna vid skolorna ger mer tid till berörd elev. I den händelse arbetslaget inte lyckas komma till rätta med elevens svårigheter finns rutiner utarbetade som gäller inom hela Tuna skolområde. Om inte skolan genom sitt elevvårdsarbete når avsedda resultat hänskjuts ärendet till det lokala resursteamet i skolområdet, LRT. Det lämnar förslag på exempelvis placering i liten undervisningsgrupp, kontakt med skolpsykolog etc. På Domnarvets skola finns en verksamhet benämnd Oasen med specialpedagoger som arbetar både konsultativt och enskilt med elever. En av specialpedagogerna har ett särskilt ansvar för stödinsatser till eleverna i årskurs 1 – 3 och för barnen i förskoleklassen. För att upptäcka elever med svårigheter fyller klassföreståndaren årligen i en blankett och anger stödbehov. Specialpedagogen gör ibland kompletterande observationer och i vissa fall kommer initiativet från föräldrarna. Elevvårdsteamet sammanträder varannan vecka och tar upp aktuella fall och vid behov hänskjuts frågan till elevvårdskonferensen. Exempel på beslut som rektor fattar vid elevvårdskonferensen för Domnarvets skolor rör bland annat placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång, vilket några elever vid Domnarvets skola har.

Åtgärdsprogram upprättas för elever i behov av särskilt stöd och i första hand är det lärarens ansvar att upprätta dessa, men i vissa fall är specialpedagogen

behjälplig. Föräldrar och elev är alltid med när åtgärdsprogram upprättas och alla ämnen omfattas. På skolan upplever man att det har skett en kvalitetshöjning i arbetet med åtgärdsprogram.

På Domnarvets skola finns flera funktionshindrade elever och verksamheten är anpassad och fungerar väl för dem.

Arbetsätten

Intervjuade elever uppger att undervisningen är allsidig och att lärarna ställer dem inför olika problem som skall lösas. De yngre eleverna vid Domnarvets skola berättar ivrigt om NTA, Naturvetenskap och teknik för alla, som bland annat innebär att de fått utföra olika experiment, iaktta vad som händer och dra slutsatser. Domnarvets skola har fått medel för inköp av legomaterial och Medvåga skola har fått ekonomiskt stöd för att bygga ett vindkraftverk. Syftet med dessa satsningar är att ytterligare stimulera intresset för teknik.

Vägledning och utvecklingssamtal

Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin. Samtalen förbereds genom att eleven i förväg redogör för sin syn på hur såväl den kunskapsmässiga som den sociala utvecklingen varit. Under samtalet diskuteras elevens egenbedömning och läraren ger sin bild. Samtalet utmynnar i att mål sätts upp och detta utgör den individuella utvecklingsplanen. Vid nästkommande utvecklingssamtal följs planen upp. Som tidigare påpekats har de äldsta eleverna framfört synpunkter på att få ett ökat ansvar för genomförandet av utvecklingssamtalen.

Eleverna i årskurs 9 tycker att de har fått en bra information om gymnasieskolan och att själva valprocessen fungerat väl.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Elevernas kunskapsutveckling följs genom hela skolgången, men lärarna påpekar att fokus ligger på svenska, engelska och matematik i de tidiga åldrarna. För att illustrera utvecklingen fyller de yngsta eleverna vid Domnarvets skola i visualiseringar av kunskapskvaliteterna i de "blommor och borgar" som åskådliggör lärandet. I samband med inspektionen genomförde eleverna vid Medvåga skola Skolverkets diagnostiska material för skolår 2. Detta diagnosmaterial är numera omarbetat för att på ett bättre sätt möta individens utveckling. Det nya materialet, som benämns "Diagnostiskt material för åren före skolår 6³" skall ges till elever i takt med den enskilda elevens utveckling och inte som tidigare omfatta alla elever vid samma tidpunkt.

Domnarvets skolor arbetar med en utvecklingsbok som skall följa eleven genom hela skolan. I den skall eleven samla olika arbeten som de känner sig extra nöjda med. Inga av de intervjuade pedagogerna känner sig belåtna med hur detta arbete utvecklats och föräldrar upplever inte att de förstår idén. Alla säger

³ De diagnostiska materialen i svenska och matematik för de tidiga skolåren har, som framgår av namnet, ett diagnostiskt syfte. Det innebär att enskilda elevers starka och svaga sidor skall kunna belysas.

dock att det är roligt att se tillbaka på vad man en gång arbetade med, men syftet med boken upplevs oklart.

Vid Domnarvets skolor har ett utvecklingsprojekt med digital elevdokumentation påbörjats.

Lärarna uppger att de informerar eleverna om mål och kriterier för olika betygsssteg och eleverna bekräftar detta. För att säkerställa en likvärdig betygssättning används de nationella proven och genom dessa upplever lärarna att man får en bekräftelse av det man redan visste. På skolan genomförs ämnesträffar där bland annat betygssättning diskuteras, men lärarna efterfrågar diskussioner med andra grundskolor för att ytterligare säkerställa likvärdigheten i betygssättningen. Lärare vid Domnarvets skola deltar även i betygsdiskussioner i svenska, engelska och matematik med lärare i kommunens gymnasieskolor. Intervjuade elever uppger att de upplever att betygen är rättvisa.

Samverkan och öppenhet

Domnarvets skola har etablerat samarbete med ortens näringsliv för att utveckla PRAO-verksamheten i årskurs 8 och 9. Enligt rektor finns en insikt från näringslivshåll att det är viktigt att etablera goda kontakter med elever på grundskolan eftersom dessa är framtidens medarbetare. Domnarvets skola har även etablerat ett samarbete med pensionärsorganisationen PRO och några pensionärer kommer till skolan och läser tillsammans med de yngsta barnen. Därutöver har Domnarvets skola ett samarbete med en skola i England.

I den planerade profileringen mot skidor och orientering kommer samverkan att ske med ortens föreningsliv.

Medvåga skola har ett samarbete med en annan skola i kommunen där det finns elever som nyligen kommit till Sverige. Lärarna ser detta samarbete som en möjlighet för Medvågans elever att möta barn från andra kulturer och att det finns ett ömsesidigt lärande för alla inblandade.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det pedagogiska arbetet vid Domnarvets skolor är av god kvalitet. Det påbörjade arbetet med elevens planering kan utvecklas genom att gå från kvantitativa till kvalitativa mål. För detta behövs en samverkan på enheterna. Den processen kan understödjas genom att de lokala bearbetningarna av kursplanerna struktureras på ett enhetligt sätt för att underlätta elevernas möjligheter att uppnå en god kännedom om kunskapsmålen.

Vidare bedömer inspektörerna att skolorna på ett tydligare sätt kan samordna de uppföljningar som sker vid utvecklingssamtal, diagnoser, nationella prov och liknande för att se elevens utveckling.

För att säkerställa betygens likvärdighet behöver Domnarvets skola utveckla samverkan med andra skolor.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ansvarsfördelning, beslutsordning och kommunikation samt rektors ansvar, befogenheter och funktion

Skolledningen för Domnarvets skolor består av rektor och två biträdande rektorer. Rektor har det övergripande ansvaret för all verksamhet. I enlighet med delegationsordningen är rektor beslutsfattare. Det finns ingen vidaredelegation till de biträdande rektorerna. En av de biträdande rektorerna ansvarar för förskolan, den andra för förskoleklass samt årskurs 1 – 3 och skolbarnsomsorg. Rektor har dessutom ansvar för årskurs 4 -9. Inom Tuna skolområde sker regelbundna träffar mellan områdeschef och skolledare.

Vid Domnarvets skola är personalen indelade i nio arbetslag och för var och en av dessa finns en arbetslagsledare. Dessa bildar tillsammans med skolledningen en ledningsgrupp som träffas en gång per vecka och fungerar som en länk mellan skolledningen och arbetslagen. Vid Medväga skola fyller biträdande rektor funktionen som "arbetslagsledare". Rektor arbetar processinriktat och "sår frön" som sedan länkas från ledningsgruppen till personalen och på detta sätt växer olika utvecklingsområden fram. Från lärarhåll anges att man inte vet i vilken riktning verksamheten på Domnarvets skolor drivs. De uppger att det ibland kommer direktiv från kommunnivå om olika satsningar och ibland från skolledningen. Lärarna upplever att de olika direktiven inte är förankrade i verkligheten och denna brist leder till att de eftersträlvade insatserna inte får full genomslagskraft.

Rektor och biträdande rektor har en god bild av verksamheten och syns ute i olika sammanhang. Lärarna uttrycker att "rektor är ledare för en pedagogisk verksamhet", men att det är i arbetslagen som den pedagogiska utvecklingen sker.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Domnarvets skolor har prioriterat fem mål för läsåret 2003/04:

- utveckla tematiskt arbetssätt,
- no/teknik-profilen skall utvecklas,
- öka elev-/barninflytandet i det dagliga arbetet,
- stärka barnens/elevernas självkänsla och
- öka samarbetet med näringslivet och samhället.

De prioriterade målen är den pedagogiska personalen inte förtrogen med trots att skolledningen uppger att dessa tagits fram vid diskussioner i arbetslagen, ur kvalitetsredovisningen samt att skolorna fått ett uppdrag från kommunen att utveckla en naturvetenskaplig/teknisk profil.

Utöver ovan nämnda mål finns det prioriteringar beslutade av barn- och skolnämnden. I den lokala arbetsplanen har Domnarvets skolor redovisat hur man tänker arbeta för att nå den efterfrågade kvaliteten/målet. I slutet av läsåret görs utvärdering av arbetsplanen. Parallellt med denna process svarar arbetslagen på en enkät från centralt håll. Skolledningens ambition är att ”få ihop” dessa parallella processer till en helhet som en kvalitetsredovisning för Domnarvets skolor. Utifrån vad som framkommit i kvalitetsredovisningen har rektor och biträdande rektor genomfört diskussioner med de olika arbetslagen. Skolråden vid Domnarvets skolor är inte bekanta med kvalitetsredovisningen. Enligt rektor har dock skolrådets sammankallande delgetts kvalitetsredovisningen.

Rektor bedömer att kvaliteten på undervisningen är hög och att personalen gör ett gott arbete. I de lägre åldrarna är fritidspedagogernas arbete väl involverat i elevernas skoldag.

Rättssäkerhetsfrågor

Skolorna deltar i försöksverksamheten utan timplan och man upplever att den frihet som skapats genom försöksverksamheten har lagt större fokus på målen och att detta bidragit till att utveckla skolan. För att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstiden i grundskolan finns ett skelett för antal timmar per årskurs vid Domnarvets skolor.

Det finns en tydlighet vid Domnarvets skolor för olika rutiner som att följa elevers frånvaro, hur betygskataloger skall hanteras etc. Beslut i elevvårdsärenden fattas av rektor vid elevvårdskonferens.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning och ledning vid Domnarvets skolor är av god kvalitet, men en ökad tydlighet från skolledningen behövs om varför olika utvecklingsarbeten initieras.

Vidare bedömer inspektörerna att arbetet med att säkra och förbättra utbildningen vid Domnarvets skolor är av god kvalitet.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Tillgång till verksamhet/utbildning

Domnarvets skolor deltar, som tidigare nämnts, i försöksverksamheten utan timplan vilket resulterat i en ökad målfokusering på kunskapsmålen. Eleverna erbjuds den garanterade undervisningstiden i grundskolan.

Eleverna vid Domnarvets skola erbjuds språkval i spanska, franska, tyska och förstärkt engelska. Efterfrågan på spanska ökar och det finns en oro för att klara av att rekrytera personal med den kompetensen.

Elevers val genomförs, men på olika sätt inom skolan. Eleverna ges möjligheter att på olika sätt bredda och fördjupa sig i något av kursplanens ämnen. De äldsta eleverna har elevers val under en av de tre perioder som läsåret indelas i men lärarna upplever att man ännu inte hittat någon bra organisationsform.

Information om utbildning

Information om skolans verksamhet lämnas på olika sätt. Genom de tidigare omnämnda planeringsböckerna får hemmen information veckovis och i flera klasser tillämpas dessutom särskilda veckobrev. Skolornas hemsida är ytterligare en informationskälla och rektor skickar informationsbrevet Domnarvssidan till hemmen. Föräldrar till de yngsta eleverna vid skolorna uppger att de har, i vissa fall, nästan daglig kontakt med skolans lärare och får på det sättet information.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna har god tillgång till utbildning vid Domnarvets skolor.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalens kompetens och kompetensutveckling

Skolornas medarbetare har en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Elever och föräldrar uttrycker sin uppskattning över personalens kompetens och engagemang. Kompetensutveckling anordnas, men lärarna saknar en individuell kompetensutvecklingsplan. De insatser som görs är relaterade till de prioriteringar som finns i kommunens skolplan. Av insatserna går 70 procent till behov inom arbetslaget och återstoden riktas mot individuella satsningar i enlighet med den överenskommelse som skett inom Tuna skolområde.

Läromedel, pedagogiska material, utrustning och skolmåltider

Skolorna har god standard på läromedel och till större delen är dessa aktuella och eleverna har tillgång till ett skolbibliotek. Vid Medväga skola finns behov av att se över tillgången på laborativt material. På skolorna finns datorer i klassrummen och vid inspektionen på Domnarvets skola har inspektörerna noterat att eleverna använde dessa. Eleverna tycker dock att datorerna är ”sega” och önskar en kraftfullare maskinpark. Ett bekymmer är den tid det tar att få datorfel åtgärdade.

Lokaler

Lokalerna i Domnarvets skola är skapade efter konceptet Skola 2000⁴ med den lilla skolan i den stora skolan. För varje arbetsenhet finns ett storarbetsrum med tillhörande mindre rum. Lokalernas storlek är utformad för att rymma cirka 80 elever per enhet. I flera fall har den gränsen passerats och framför allt upplever skolans personal att det blir trångt i grupparbetsrummen. Skolan har dock genom ett anpassat arbetssätt nått en hög funktionalitet.

Medväga skola uppfördes ursprungligen för att bedriva förskoleverksamhet. Skolans verksamhet som startade 1995 fungerar väl i dessa lokaler.

Resursfördelning

Resursfördelningen går, enligt rektor, till på ungefär samma sätt som det alltid har gjort och hänsyn tas till de lokaler som finns för de praktiskt estetiska ämnena och som de laborativa ämnena har till sitt förfogande. En medveten satsning görs för att hålla klasstorleken i de yngre åldrarna till 20-25 elever. De lärare som jobbar med äldre elever har valt att arbeta med små elevgrupper och ha fler lektioner. Dessutom finns 4,45 speciallärare på skolorna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att personalens kompetens liksom tillgången till läromedel är av god kvalitet vid Domnarvets skolor. En komplettering av laborativt material behöver, enligt inspektörerna, göras på Medväga skola. För att skapa förutsättningar för en undervisning där datorn utgör ett naturligt inslag i elevernas lärande, behöver skolornas IT-utrustning ses över.

⁴ Helhetssyn och samspel mellan pedagogik, organisation och fysisk miljö präglar de skolor som arbetar efter tankarna i Skola 2000.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Domnarvets skola och Medvåga skola övergripande är av god kvalitet.

Elever och personal arbetar för att skapa de bästa förutsättningar för elevernas lärande. Atmosfären är varm och skolornas ledning fungerar väl. Skolornas arbete med EP (elevernas egen planering), befinner sig i en positiv utvecklingsfas för att gå från kvantitativa till kvalitativa mål.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser bland annat inom följande områden:

- det formella elevinflytandet vid Domnarvets skola,
- samsyn i värdegrundsfrågor,
- systematiskt följa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen och samordna de uppföljningar som sker vid utvecklingssamtal, diagnoser, nationella prov och liknande för att se elevens utveckling,
- skolornas handlingsprogram mot kränkande behandling,
- utveckling av elevens planering (EP),
- likvärdig betygssättning,
- tydliggöra varför olika utvecklingsinsatser initieras samt
- tillgången på laborativt material på Medvåga skola.

Datum

Ort

2004-08-19

Stockholm

Gunnel Eriksson

Per-Olof Artberg

Anna Bergstedt-Nordqvist